

Jak nenávidět své nepřátele

Rožnov, Střítež: 12.2.2017

Kazatel: Josef Hurta

Čtení: Ž 26

Text: **Ž 139, 21–22** *Nemám nenávidět, Hospodine, ty, kdo nenávidí tebe? S odporem pohlížet na ty, kdo se proti tobě zvedli? Nenávidím je, rozhodně nenávidím, jsou to také moji nepřátelé!*

„Milujte své nepřátele. Dobře číňte těm, kteří vás nenávidí“ říká Ježíš. Žalmista tvrdí něco jiného. Učí nás nenávidět. Obojí je v bibli. A za bibli vidíme autoritu Božího slova. Co teď?

Jediné, co mají ty dva výroky společné, je nepřítel, resp. nepřítel. Co jsou zač? Žalmy se nepřáteli jen hemží. Z nich snadno vyčteme jejich charakteristiku. Jen tak namátkou: V Žalmu 73 jsou vykresleni takto: „Jejich náhrdelníkem je zpupnost, násilnictví šatem, do něhož se halí. Jejich oko vystupuje z tuku, provaluje se smýšlení srdce. Vysmívají se a mluví zlomyslně, povýšenou řečí utiskují druhé. Do úst nebesa si berou, jazykem prosmýčí zemi. A lid se za nimi hrne lokat vodu plným douškem.“ To jsou tedy ti svévolníci, Boží nepřátelé. Ale také nepřátelé spravedlivého. A za toho se považuje žalmista. Na náš vkus příliš automaticky. Skutečně, nepřipadá vám, že žalmista je tak trochu samospravedlivý? Že si o sobě myslí jak je bezúhonný a zbožný? Jen si poslechněte, jak charakterizuje sám sebe, např. v tom žalmu 26, který jsme četli jako první čtení: „Žil jsem bezúhonně, neochvějně doufal v Hospodina. Neseďávám s šalebníky, nescházím se s potměšilci. Schůzky zlovolníků nenávidím, mezi svévolníky nezasednu. Umývám si ruce v nevinnosti, při tvém oltáři se držím, Hospodine, aby bylo slyšet mé hlasité díkyvzdání, abych vyprávěl o všech tvých dívech. Já přec žiji bezúhonně.“ Kdybychom to takto o sobě říkali my, tak by o nás hned platilo, že jsme pyšní. Že se povyšujeme nad druhé, kteří nejsou tak zbožní a tak dobří jako my. Takovéto oddělování se od těch, kteří jsou podle nás málo věřící je projevem sektářství. Jak to, že žalmista o sobě zcela nepokorně až chvástavě mluví jako o spravedlivém? Jak si vysvětlit žalmistovu nenávist ke svévolníkům?

Především si musíme uvědomit, že i když je to v bibli, tak že je takovéto vyznávání skutečně velmi nebezpečná hra s ohněm. Tedy ono stranění se těch, které člověk považuje na špatné, posuzování svých bližních, považování sebe sama za „příliš dobrého“ pro ostatní. Vede to totiž přímo k tomu druhu „farizejství“, které Ježíš podrobil své přísné kritice.

Ovšem, při hlubším přemýšlení zjistíme, že se tu žalmista po svém vypořádává se zcela přirozenými problémy, které i nás každodenně potkávají a řeší situace, které i my každodenně prožíváme. Až příliš často se dostáváme do situací, kdy přicházíme do styku s nějakým darebáctvím, se zlou vůlí, s pomluvami, s nepoctivostí a podvodem. Slyšíme o někom, že se choval hnusně ke své ženě, že někdo žije odporným a hanebným způsobem. Ale v dnešní společnosti platí obecná zásada, že nikdo neváhá stýkat se s kterýmkoliv z těchto lidí a chovat se k nim jakoby nic, tedy tím nepřátelštějším a nejsrdečnějším způsobem. Lidi většinou ani nenapadne, že by měli přestat kupovat bulvární plátek, který vydává nějaký darebák, a přestat mu platit za lži, které tam čtou, za odporné dotírání do soukromých životů a soukromých tragédií. To, že nedáváme žádným způsobem najevo svůj odpor jak to dělá žalmista, je nepováženo. Jestliže ve společnosti není darebáctví nijak společensky odsuzováno a trestáno, pak jsme něco ze svých křesťanských povinností zanedbali.

Četba žalmů by nás měla přivést i k následující otázce: Jak bychom se měli chovat v přítomnosti „velice špatných lidí“? Tento pojem berte s rezervou a musíme si ho trochu vyjasnit. Je třeba rozlišovat – jsou lidé – vyvrženci, chudí a ubozí, kteří už na svou zkaženost nějak doplatili. Máme je, jak píše žalmista „nenávidět“? Jak s nimi jednat, to jasně ukazuje Ježíš Kristus. Ježíš, který hovoří se samařskou ženou u studny, Ježíš v přítomnosti ženy přistižené při cizoložství, Ježíš, který jí s hříšníky, publikány a celníky. To je náš příklad a vzor. Ale pak jsou tu lidé, kteří ze své špatnosti dělají ctnost, kteří si díky ní užívají výsluní přízně, a všem slušným a poctivým se vysmívají. Jak k nim přistupovat? Jak se chovat v jejich přítomnosti? Být k nim milosrdní, být jim pomoci? Možná, že by bylo od křesťana moudré, kdyby se vyhnul, kde to jen slušnost dovolí, setkání s lidmi, kteří jsou tyranští, chlípni, krutí, nepoctiví, záluční atd. A sice ne proto, že jsme pro ně „příliš dobří“ nebo že se s nimi „nebudeme špinit“. Spíše v jistém slova smyslu proto, že nejsme dost dobří. Nejsme dost silní a odvážní, abychom se dokázali vypořádat se vším pokušením, které je v tom skryto, nejsme dost chytrí, abychom dokázali zvládnout

všechny problémy, které večer strávený v takové společnosti vyvolá. Jsme v pokušení přimhouřit oko, omluvit, mlčky schvalovat, „souhlasit“ svými slovy, pohledy a smíchem.

Možná, že i vy byste si vzpomněli na nějakou takovou situaci, do níž jste se dostali. Je to velmi snadné se do toho dostat. Je to situace, v níž uslyšíme sprosté historky, vykládané jako legrační, historky přidávané k dobru, ale které by nám vypravěč vlastně neměl sdělovat, protože tím zrazuje něčí důvěru. Uslyšíme odporné pomlouvání nepřítomných, často vydávané za soucit či humor. Věci, které jsou pro nás posvátné, budou zesměšňovány. Krutost bude vychytrale doporučována, abychom nebyli „sentimentální“, útlocitní. Sám předpoklad jakéhokoliv dobrého způsobu života - všechny nezištné motivy, všechno hrdinství, všechno upřímné odpuštění - nebude sice výslovně popřeno, ale bude se o něm hovořit jako o jakémisi idealismu, kterému věří jedině děti.

Co má člověk v takové situaci dělat? Neprotestující účastnění se takového rozhovoru je jistě velmi špatné. Má však křesťan demonstrativně ukazovat svůj nesouhlas? Má být svárlivý a přerušovat hovor každou chvíli slovy „já s tím nesouhlasím“? Možná, že dobrým útočištěm je prostě mlčení. Lidé si jej nevyšimnou ani zdaleka tak brzo, jak bychom předpokládali. Nesouhlas je možné vyjádřit, aniž bychom vyhlíželi jako moralisti a pedanti. Existuje však stupeň zla, vůči němuž protestovat musíme, a to i hlasitě. Jsme-li svědky cynismu nebo brutality, musíme se jednoznačně postavit na odpor. A nelze-li tak učinit, aniž bychom vyhlíželi jako domýšliví, a pyšní mravokárci, pak tedy tak vyhlížet musíme.

Když se modlíme „neuved' nás v pokušení“, tak to často znamená, kromě jiných věcí, také „odepři mi ona příjemná pozvání, ony vysoce zajímavé kontakty, onu účast na skvělých večírcích, kde musím svou víru nechat doma.“

Žalmista tedy zápasí sám o sebe, když sám sebe utvrzuje v přesvědčení, že on jako spravedlivý přece „na stoličce posměvačů nesedá“. Žalmista se učí asertivně a na rovinu odpovídat všem svévolníkům na jejich lákání: „já neseďám s šalebníky, nescházím se s potměšilci. Schůzky zlovolníků nenávidím, mezi svévolníky nezasednu.“ Tak jsme to četli v Ž 26.

Až nápadně často je žalmistovo varování před spoluvinou se svévolným člověkem zaměřeno na hřešení mluvením. Očekávali bychom, že v minulosti, v jednodušším a násilnějším věku, kdy více zla napáchal nůž, klacek či hořící dřevo, bude zla způsobeného řečí méně. Ve skutečnosti se žalmista nezmiňuje o žádném jiném druhu zla tak často jako o řeči. Tedy o zlu, které tak dobře známe i v moderní „civilizovanější“ společnosti. Stačí stačí pár citátů z knihy žalmů a víme, kde se zlo zabydluje nejčastěji: „Jeich hrdlo je hrob otevřený, na jazyku samé úlisnosti“ (Ž 5,10), „slova jeho úst jsou ničemná a lstivá“ (Ž 36,4), „všichni, kdo mě nenávidí, šeptají si o mně, zlo mi strojí“ (Ž 41,8), „jen zhoubu tvůj jazyk splétá, máš ho ostrý jako břitvu“ (Ž 52,4), „hladší nad olej jsou jeho slova, ale jsou to vytasené meče“ (Ž 55,22), „celé dny mě moji nepřátelé tupí, klnou mi a za potřeštěnce mě mají.“ (Ž 102, 9). A tak je tomu v celém žaltáři. Člověk téměř slyší nepřetržité šeptání, klevetění, lhaní, spílání, lichocení a roznášení pomluv. A tak, bratři a sestry, ani v žalmech, které mluví tak otevřeně a přímočaře, nemusíme nic upravovat ani přizpůsobovat naší době. Když čteme žalmy, jsme ve světě, který velmi důvěrně známe.

Modlitba: *Pane Ježíši, ani my nesouhlasíme se zlem ve světě. Ale přiznáváme, že se na něm velkou měrou podílíme. Prosíme, dej, at' se přesto hlásíme k tobě a nehrbíme se před zloduchy. Amen.*

Přímluvná modlitba: *Pane Ježíši Kriste, dej, at' v lásce umíme říkat pravdu. Dej, at' jsme i v lásce pravdiví. Dej, at' se slitováváme nad hříšníky, ale at' nemáme žádného slitování se zlem, krutostí, tyranií, a nenávisť. Dej, at' se nepodílíme na neúčinných skutcích tmy. Prosíme, nauč nás rušit skutky ďáblův hned v zárodku. Dej, abychom měli odvahu včas zadupávat všechny plamínky nenávisť a zloby mezi lidmi. Dej, at' střežíme před zlobou svůj jazyk a své rty před záludnými řečmi. At' se vyhýbáme zlu a konáme dobro, vyhledáváme pokoj a snažíme se o něj. Modlíme se za celou církev. Za to, aby její představitelé nepodléhali pokušení paktovat se se světskou mocí. Dej, abychom nemlčeli, když nás má být slyšet, a nedrali se o slovo, kdy by bylo lépe mlčet. Pane, dej nám v tom všem moudrost a odvahu. Amen.*